

Съпоставително езикознание

СПИСАНИЕ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
XLVIII, 2023, № 3–4

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪПОСТАВИТЕЛНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Мая Александрова – Съдбата и мотивът за предене и тъкане в различни езици и култури	7
Евгения Митева – Фразеологизмите с компонент бял и черен цвят в българо-словашки контекст	36
Diana Klüh, Tania Avgustinova – Initial observations on language-contact- induced grammatical features in Ladino speakers' Bulgarian	52

ДИСКУСИИ, ОБЗОРИ, НАУЧНИ СЪОБЩЕНИЯ

Петя Асенова – За своеобразието на румънската темпорална система – романска, балканска или...? (опит за характеристика)	64
Мариана Георгиева – Парадигма на модалността в българския синтаксис	75

ПО ПОВОД НА...

Райна Драгичевич – В памет на Предраг Пипер	83
Каталина Ваташеску – Василка Алексова. Важността на сравнителните изследвания върху българския и румънския	92

РЕЦЕНЗИИ И АНОТАЦИИ

<i>E. Тилев</i> . Морфологична (не)категориалност (Красимира Петрова).....	98
<i>R. Alexander, Vl. Zhobov</i> . Bulgarian Dialects. Living Speech in the Digital Age. (Гергана Падарева-Илиева).....	102
<i>A. Баранова</i> . Националнокултурната специфика на конотациите в превода от руски на български език. (Елена Меснянкина).....	107
<i>E. Раденкова</i> . Игровые трансформации паремий и прецедентных высказываний в заголовках российских печатных СМИ. (Лиляна Цонева).....	111
<i>Ч. Т. М. Хоа, Н. Т. Тхук, Ч. Т. Х. Хан, Н. В. Чан, Ст. Буров, Ст. Димитрова, П. Пехливанова, Р. Бенева</i> . Българско-вьетнамски речник. (Диана Благоева)	114

ГОДИШНИНИ

Владислав Миланов – Любомир Милетич и началата на българистиката и славистиката. (По повод 160-годишнината от неговото рождение).....	120
Ангел Ангелов – За някои от заветите на проф. Мирослав Янакиев (По повод 100-годишнината от неговото рождение).....	125
Ценка Досева, Цветана Ралева – Думи за проф. Румяна Павлова – учения и учителя (По повод 90 години от рождението ѝ).....	130
Петя Асенова – Мария Данчева на 80 години.....	136
Русана Бейлери – Избрана библиография на Мария Данчева.....	138

ХРОНИКА

Атанаска Атанасова, Христина Кукова – Десети форум <i>Българска граматика. Феноменът устна реч</i>	140
Симеон Кайнакиев – Международна научна конференция <i>Wege und Umwege zum Wandel</i> (София, 12 – 14.10.2023 г.).....	147
Татяна Лекова – Международни научни конференции, посветени на 80-годишния юбилей на българистиката и полонистиката в Неаполския университет „Ориентале“.....	150
Велин Петров – Представяне на <i>Българско-вьетнамски речник</i> (Велико Търново, 19 май 2023 г.).....	156

IN MEMORIAM

Радост Железарова – Василка Радева (1940–2023).....	159
Евгения Вучева – Мария Китова (1949–2023).....	163

БИБЛИОГРАФИЯ

Соня Бояджиева – Български езиковедски дисертации за 2022 г.	165
Ина Михайлова – Съдържание на годишнина XLVIII (2023) на списание <i>Съпоставително езикознание</i>	171
Нашите автори в броя.....	176

СОДЕРЖАНИЕ

СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

Мая Александрова – Судьба и мотив прядения и ткачества в разных языках и культурах	7
Евгения Митева – Фразеологизмы с компонентом <i>белый</i> и <i>черный цвет</i> в болгарско-словацком контексте	36
Diana Klüh, Tania Avgustinova – Initial observations on language-contact-induced grammatical features in Ladino speakers' Bulgarian.....	52

ДИСКУССИИ, ОБЗОРЫ, НАУЧНЫЕ СООБЩЕНИЯ

Петя Асенова – О своеобразии румынской темпоральной системы – романской, балканской или...? (попытка характеристики)	64
Мариана Георгиева – Парадигма модальности в болгарском синтаксисе .	75

ПО ПО ХРОНИК ВОДУ..

Райна Драгичевич – Памяти Предрага Пипера.....	83
Каталина Ваташеску – Василка Алексова. Значение сопоставительных исследований болгарского и румынского языков.....	92

РЕЦЕНЗИИ И АННОТАЦИИ

<i>Е. Тилев</i> . Морфологическая (не)категориальность (Красимира Петрова) ...	98
<i>R. Alexander, Vl. Zhobov</i> . Bulgarian Dialects. Living Speech in the Digital Age (Гергана Падарева-Илиева)	102
<i>А. Баранова</i> . Национально-культурная специфика коннотаций в переводе с русского на болгарский язык (Елена Меснянкина).....	107
<i>Е. Раденкова</i> . Игровые трансформации паремий и прецедентных высказываний в заголовках российских печатных СМИ (Лиляна Цонева)	111
<i>Ч. Т. М. Хоа, Н. Т. Тхук, Ч. Т. Х. Хан, Н. В. Чан, Ст. Буров, Ст. Димитрова, П. Пехливанова, Р. Бенева</i> . Болгарско-вьетнамский словарь (Диана Благоева)	114

ГОДОВЩИНЫ

Владислав Миланов – Любомир Милетич и становление болгаристики и славистики (по поводу 160-й годовщины со дня его рождения)	120
Ангел Ангелов – О некоторых заветах проф. Мирослава Янакиева (по поводу сотой годовщины со дня его рождения).....	125

Ценка Досева, Цветана Ралева – О проф. Румяне Павловой – ученом и учителе (по поводу 90-й годовщины со дня ее рождения)	130
Петя Асенова – Марии Данчевой 80 лет.....	136
Русана Бейлери – Избранная библиография Марии Данчевой.....	138

ХРОНИКА

Атанаска Атанасова, Христина Кукова – Десятый форум <i>Болгарская грамматика</i> . Феномен устной речи	140
Симеон Кайнакчиев – Международная научная конференция <i>Wege und Umwege zum Wandel</i> (София, 12 – 14.10.2023 г.)	147
Татяна Лекова – Международные научные конференции, посвященные 80-летию болгаристики и полонистики в Неаполитанском университете «Ориентале»	150
Велин Петров – Презентация болгарско-вьетнамского словаря (Велико Тырново, 19 мая 2023 г.)	156

IN MEMORIAM

Радост Железарова – Василка Радева (1940–2023).....	159
Евгения Вучева – Мария Китова (1949–2023)	163

БИБЛИОГРАФИЯ

Соня Бояджиева – Болгарские языковедческие диссертации за 2022 год.....	165
Ина Михайлова – Содержание журнала <i>Сопоставительное языкознание</i> за XLVIII (2023) год выхода в свет.....	171
Наши авторы в этом номере	176

CONTENTS

CONTRASTIVE STUDIES

Maya Alexandrova – Fate and the motif of spinning and weaving in the different languages and cultures	7
Evgeniya Miteva – Phrasal units with white and black colour as a constituent in Bulgarian-Slovak context	36
Diana Klüh, Tania Avgustinova – Initial observations on language-contact-induced grammatical features in Ladino speakers' Bulgarian.....	52

DISCUSSIONS, REVIEWS AND ANNOUNCEMENTS

Petya Assenova – On the uniqueness of the Romanian temporal system - Romance, Balkan or...? (an attempt at its characterization).....	64
Mariana Georgieva – The paradigm of modality in Bulgarian syntax	75

APROPOS OF ...

Raina Dragicevic – In memory of Predrag Piper	83
Katalina Vatashescu – Vasilka Alexova. The importance of contrastive Bulgarian-Romanian studies	92

REVIEWS AND ANNOTATIONS

<i>E. Tilev</i> . Morphological (non)categoriality (Krasimira Petrova).....	98
<i>R. Alexander, Vl. Zhobov</i> . Bulgarian Dialects. Living Speech in the Digital Age. (Gergana Padareva-Ilieva)	102
<i>A. Baranova</i> . National-cultural specificity of connotations in translating from Russian into Bulgarian. (Elena Mesnyakina).....	107
<i>E. Radenkova</i> . Playful transformations of paroemias and precedent statements in the headlines of Russian print media. (Liliana Tsoneva)	111
<i>Ch. T. M. Hoa, N. T. Thuc, Ch. T. H. Han, N. W. Chan, St. Burov, St. Dimitrova, P. Pehlivanova, R. Beneva</i> . Bulgarian-Vietnamese Dictionary. (Diana Blagoeva)	114

ANNIVERSARIES

Vladislav Milanov – Lyubomir Miletich and the beginnings of Bulgarian and Slavic Studies. (On the occasion of the 160 th anniversary since his birth).....	120
Angel Angelov – On some of the testaments of Prof. Miroslav Yanakiev (On the occasion of the centenary of his birth)	125
Tsenka Doseva, Tsvetana Raleva – Words about Prof. Romyana Pavlova, the scholar and the teacher (on the occasion of her 90 th birthday)	130
Petya Assenova – Maria Dancheva at 80	136
Rusana Baylery – Selected bibliography of Maria Dancheva.....	138

EVENTS

Atanaska Atanasova, Hristina Kukova – Tenth forum <i>Bulgarian grammar. The phenomenon of the spoken word</i>	140
Simeon Kaynakchiev – International scientific conference <i>Wege und Umwege zum Wandel</i> (Sofia, 12 – 14.10.2023)	147
Tatyana Lekova – International scientific conferences, dedicated to the 80th anniversary of Bulgarian and Polish Studies at "L'Orientale" University of Naples	150
Velin Petrov – Presentation of <i>Bulgarian-Vietnamese dictionary</i> (Veliko Turnovo, 19 May 2023)	156

IN MEMORIAM

Radost Zhelezarova – Vasilka Radeva (1940–2023)	159
Evgeniya Vucheva – Maria Kitova (1949–2023)	163

BIBLIOGRAPHY

Sonya Boyadzhieva – Bulgarian linguistic dissertations for the year 2022	165
Ina Mihaylova – Contents of the 2023 issues of the journal <i>Contrastive Linguistics XLVIII</i>	171
Contributors to the volume	176

В ПАМЕТ НА ПРЕДРАГ ПИПЕР

(1950–2021)

На 9 септември 2021 г. почина Предраг Пипер, академик на Сръбската академия на науките и изкуствата и на Македонската академия на науките и изкуствата, университетски професор, уважаван сърбист и славист, член на редакционната колегия на много сръбски и чуждестранни лингвистични списания, включително на сп. Съпоставително езикознание; дългогодишен главен редактор на сръбските славистични издания *Јужнословенски филолог* и *Зборник Матице српске за славистику*.

Академик Предраг Пипер е роден през 1950 г. в Белград¹. Изучава руски език и литература във Философския факултет в Нови Сад, като същевременно е студент и към Катедрата по сръбски език. Завършва руска филология през 1973 г. и защитава докторска степен в същия факултет през 1981 г. Темата на докторската му дисертация е *Местоимните наречия в руския, полския и сърбохърватския език*. Научната кариера на П. Пипер започва във Философския факултет на Университета в Нови Сад през 1974 г., където е назначен за асистент. През 1989 г. е избран за доцент, а през 1991 г. и за професор във Филологическия факултет на Белградския университет. През 2020 г. по предложение на Катедрата по славистика към Филологическия факултет на Белградския университет му е присъдено почетното звание професор емеритус.

Научните занимания на П. Пипер обхващат различни области на езикознанието – граматическа структура и лексикална семантика на сръбския, руския, полския, словенския, македонския, чешкия,

¹ Биографичните сведения за академик П. Пипер са от официалния уебсайт на Филологическия факултет на Белградския университет, както и от текста на Номинацията за присъждане на почетното звание „професор емеритус“ на същия факултет. Данните са актуализирани.

лужишкосръбския и други славянски езици; въпроси на общото езикознание; история на славянската филология и др. Преподавателската му дейност се разгръща в множество университети – Москва, Санкт Петербург, Воронеж и Иваново, Задар, Сеул, Сапоро, Ниш, Любляна, Скопие. Многобройни са участията му в международни славистични конгреси в Загреб (1977), София (1988), Будапеща (1986), Москва (1990), Любляна (2003), Минск (2013), както и в много други научни форуми на територията на бивша Югославия и в чужбина. Академик Пипер оглавява организационните комитети на няколко международни симпозиума – Белград (1988), Нови Сад (2005), Нови Сад – Белград (2010), Сапоро (2011). Като университетски преподавател води лекционни курсове по руски, сръбски, словенски и македонски език, сравнителна граматика на южнославянските езици, съпоставителен анализ на руския и сръбския език, общо езикознание, южнославянска лингвистика, езиковедска русистика и др. По негова инициатива са въведени нови академични дисциплини в няколко университета, които самият той преподава: функционална граматика на руския език (в университета в Нови Сад), увод в славистиката, методология на лингвистичните изследвания, история и теория на изучаването на славянските езици (в университета в Белград), словенски език, македонски език (в университета „Ханкук“ в Сеул).

П. Пипер е ръководител на 17 докторски дисертации, 19 магистърски тези и 12 следдипломни квалификации, член е на научното жури по защита на множество дисертационни трудове. Рецензент е на над 50 монографии и стотици статии в научни списания, редактор е на редица сборници и колективни монографии. През 2003 г. е избран за член-кореспондент на Сръбската академия на науките и изкуствата (САНУ), а през 2012 г. става неин редовен член. Пипер е участник и активен организатор на някои от научните срещи в САНУ, в която заема следните длъжности: секретар на Отдела за език и литература, член на Председателството на Академията; член на Издателския съвет и на Управителния съвет на Фонда за научни изследвания; председател на Комисията за сръбски език и литература в компаративен план; член на Комитета по сръбски език и съвременни лингвистични теории към Департамента за език и литература; председател на Управителния съвет на фонда „Джордже Зечевич“ за защита и популяризиране на кирилицата; член на Комитета за стратегия и развитие на научните изследвания. П. Пипер е и подпредседател на Редакционната колегия на Сръбската енциклопедия, член на Управителния съвет на Матица сръбска, член на Отдела за литература и език и на Лексикографския отдел, както и член на комисията за присъждане на наградата за опазване

на кирилицата на Матица сръбска. Председател е на Съвета към Центъра за сръбски език като чужд към Белградския университет, участва и в Комитета за присъждане на наградата „Павле и Милка Ивич“ на Славянското дружество в Сърбия. П. Пипер е дългогодишен член на редакционната колегия на списание *Јужнословенски филолог* и негов главен редактор от 2008 до 2018 г.

От 1998 г. до 2012 г. Предраг Пипер е главен редактор на Сборника на Матица сръбска за славистика, както и член на редакционната колегия на списанията *Славистика* (Белград), *Материали к славяно-рускому языкознанию* (Воронеж), *Съпоставително езикознание* (София), *Восточно-европейское обозрение* (Олщина), *Acta Slavica Iaponica* (Сапоро), *Studia Linguistica Polono-Meridianslavica* (Скопие), *Славистика* (Скопие). Участва в научния съвет на списанията *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej* (Варшава), *Slavia Meridionalis* (Варшава). Изпълнява длъжността главен редактор на изданието „Библиографии“ на Матица сръбска и на поредицата „Студии за сърбите“ (Нови Сад – Белград), член е на редакционната колегия на „Анали на Филологическия факултет“ (Белград), на сборниците на Института за чужди езици и литература (Нови Сад), на списанието *Живи езици* (Белград), *Русистика* (Берлин), *Русский язык за рубежом* (Москва), *Journal of Balkan and Slavic Studies* (Сеул) и *Studia Kognitywne* (Варшава).

Пипер заема ръководни длъжности и членува в множество сръбски научни и професионални институции: председател на Управителния съвет на Института за сръбски език към САНУ, директор на Центъра за научни изследвания към Филологическия факултет, председател на Езиковия отдел към Фондацията „Коларчева задужбина“, член на Научния съвет на Института по сръбски език към САНУ, член на Съвета на Международния славистичен център при Филологическия факултет в Белград, секретар на Лексикографския отдел на Матица сръбска, член на Програмния съвет на Института за учебна литература, член на Националния образователен съвет на Сърбия, член на Славистичното дружество на Сърбия, чийто председател е в два мандата с малки прекъсвания от 1986 до 2007 г. Членува и в Комитета за стандартизация на сръбския език и е председател на Комисията по синтаксис (до 2015 г.).

Той има завидно сътрудничество с ред чуждестранни научни организации – от 2009 г. до 2013 г. е председател на Комисията за изследване на граматическия строеж на славянските езици към Международния славистичен комитет, вицепрезидент е на Международната асоциация на преподавателите по руски език и литература (1986–1990). Библиографи-

ята му включва 41 монографии, 18 учебника и помагала за основния и гимназиалния етап на обучение (общо в 165 издания), както и около 440 студии, дискусии, статии, рецензии и други трудове, публикувани в научни списания и антологии. П. Пипер е редактор и на 14 колективни монографии и сборници. За своя научен принос получава множество престижни награди: *Орден дружбы народов* (Москва, 1990); *Плакета почасног члана Бугарског русистичког друштва* (София, 1990); *Награда „Павле Ивић”* на Славистичното дружество на Сърбия (заедно със съавторите на *Синтаксис на съвременния сръбски език*, Београд, 2007, и с акад. Иван Клайн за „Нормативна граматика на сръбския език” (2013)). Носител е и на множество отличия – *Грамота „Радован Кошутић”* на Славистичното дружество на Сърбия (2016), награда на Библиотеката на Матица сръбска *Златна књига* (2016); *Грамота на Матица Сръбска за насърчаване и развитие на сръбската книжовноезикова норма* (2018), както и на *Златна диплома* на Философския факултет н Нови Сад (2019).

На академик Предраг Пипер са посветени научни сборници и биографични книги: *В пространството на лингвистичната славистика* (2015) (под редакцията на Людмила Попович, Мотоки Номачи и Дойчил Войводич), *Лингвистиката и славистиката в научното наследство на Предраг Пипер* (2016) (под редакцията на Селимир Радулович), два тематични броя на списание *Јужнословенски филолог* (LXXVIII/2, 2022) (ред. Райна Драгичевич) и на сп. *Славистика* (XXVI/1, 2022) (ред. Людмила Попович); както и биографичните книги с интервюта с него, на журналиста Милош Йевтич *Из славянската съкровищница* (2002), *Следи от думи* (2009) и *Животът на езика* (2015).

За значението и мащабите на дейността на академик Предраг Пипер най-красноречиво говори фактът, че авторът на настоящата възпоменателна статия е написал още няколко биографични текста, посветени на именития учен, и нито един от тях не повтаря другия, тъй като всеки текст осветлява различни страни от богатата му научна кариера: езиковедското наследство, лингвистичната му школа и младите генерации, които подготвя; изключителната личност на учения, неговата духовност, с която завладява. По-нататък в изложението, след биографичния и библиографския преглед, ще представим накратко типологичните изследвания на проф. Пипер, като се опитаме да открием основните аспекти в тях.

Ако трябва да се определят три основни направления в дейността на П. Пипер, това са: 1) сръбистика, 2) русистика и 3) сравнителни граматич-

ни и семантични изследвания на славянските езици. Като водещ сръбски славист, русист и полиглот, на когото сърбистиката дължи най-важните си наръчници, академик Предраг Пипер успешно и комплексно изследва граматическия и лексикалният строеж на сръбския език в сравнителен план с другите славянски езици. Седем от монографиите му са посветени на компаративното им представяне. Първата от тях *Заменички прилози у српскохрватском, руском и пољском језику: семантичка студија* е публикувана през 1988 г. В концепцията на Пипер местоименните наречия са думи, които имат функцията да определят глагола и отговарят на критериите за дейкитичност и категориалност на значението. Дейкитичността се свързва с функцията им да реферират към речевата ситуация, т.е. към говорещото лице или по отношение на него, докато категориалността представя общото значение, в което се разграничават подсистеми със значения за време, начин, количество, причина, цел и следствие. Според това дали основното значение на наречието е свързано с локализация в пространството или с неговата квантификация, местоименните наречия се разделят на наречия локализатори и наречия квантификатори. Втората монография *Увод у славистику* (1991 г.), която има цели четири издания, представлява основния и най-важен учебник за студентите по славистика, тъй като в стегнат вид запознава с основните факти за историята и граматическия строеж на славянските езици.

През 1997 г. излизат още две монографии, посветени на типологическите характеристики на славянските езици – *Оглед српске морфосинтаксе: у поређењу са македонском и Предавања о јужнословенским језицима*. И двете монографии са издадени в Южна Корея, Сеул, където няколко години подред Пипер преподава основни славистични дисциплини в Катедрата по славистика. Неговата изключителната научна ерудиция проличава и в дейността му на университетски преподавател – за всеки академичен курс, който води, подготвя и учебник, улесняващ студентите в овладяването на преподаваните от него дисциплини.

В монографията *Српски између великих и малих језика*, издадена през 2003 г. особено внимание привличат разделите *Велики и мали језици у светлу лингвистичке екологије* и *О значају српске и словенске филологије у периодима посустајања националне културе*, като последната част е и сред най-често цитираните.

През 2012 г. професор Пипер публикува учебника *Граматика руског језика: у поређењу са српским*, а през 2015 г. монографията *Српски у кругу словенских језика: граматичка и лексичка поређења*, като в първата част на книгата са осветлени взаимовръзките между граматичната система на

сръбския език и граматичните системи на останалите славянски езици (руски, полски, украински, чешки, горнолужишки, словенски и македонски); втората част отново е посветена на местоименните наречия в сръбския, руския и полския език. Очевидно граматичната и семантичната проблематика на местоименните наречия е тема, която вълнува академик Пипер няколко десетилетия.

Под негова редакция излизат и осем колективни монографии и антологии: *Словенске културе и историја међусловенских веза*, ред. П. Пипер и С. Бабић (1996); *Етнолингвистичка проучавања српског и других словенских језика*, ред. П. Пипер и Љ. Раденковић (2008); *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције*, граматика, ред. П. Пипер (2009); *Контрастивна проучавања српског језика: правци и резултати*, зборник радова, ред. П. Пипер и И. Клајн (2010); *Grammaticalization and Lexicalization in the Slavic languages: Proceedings from the 36th Meeting of the Commission on the Gramatical Structure of the Slavic languages of the International Committee Slavists*, ed. by M. Nomachi, P. Piper, A. Danylenko (2014); *Словенска терминологија данас*, ред. П. Пипер, В. Јовановић (2017); *Језик као запис културе у етнолошкој и лингвистичкој анализи на релацији Србија – Македонија*, ред. П. Пипер, М. Марковић (2018); *Резултати досадашњих и правци будућих истраживања српских народних говора Косова и Метохије*, ред. П. Пипер, З. Кнежевић, Р. Младеновић (2021).

Како особено значим труд сред цитираните публикации се откроява сравнителната граматика на јужнославянските езици – *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције* (2009), чиито четири раздела са обединени от обща методологија и сходно съдържание – първата част, написана от Вјара Малджиева, е посветена на българския език; във втората, с автор Зузана Тополинска, е описана граматическата структура на македонския език; в третия раздел Мая Джуканович разглежда граматичната система на словенския език, а в четвъртата, последна глава, П. Пипер представя граматиката на сръбския език. В предговора към тази книга Пипер посочва, че тя е написана „с цел на едно място да се направи преглед на най-важните граматически характеристики на съвременните южнославянски езици, който не е сравнителен, но е базиран на сходни теоретични основи и структура на изложението, което позволява както вникване в граматическите им особености, така и взаимното им съпоставяне”.

Огромна е ролята на академик Предраг Пипер за насърчаване на младите учени в Сърбия към изучаване на славянските езици в сравнителен план, напр. девет от седемнадесетте докторски дисертации, защитени под

негово ръководство, представляват съпоставителни славянски изследвания: *Епистоларни дискурс украинског и српског језика* (Ј. Поповић, 1997); *Функционално семантичко поље футуралности у савременом руском, пољском и српском језику* (Д. Војводић, 2007); *Синтаксичка деривација у савременом руском књижевном језику у поређењу са српским* (Б. Марић, 2010); *Категорија персоналности у савременим словенским језицима* (З. Бабић, 2011); *Незаменички прилози са просторним значењем у руском и српском језику* (Л. Меденица, 2014); *Синтаксичка акомодација у пољском језику у поређењу са српским* (П. Обућина, 2016); *Придеви с просторним значењем у савременом руском језику у поређењу са српским* (М. Адамовић, 2017); *Просторни фрагментизатори у руском језику у поређењу са српским* (Ј. Шапић, 2018); *Категорија социјативности у руском и српском језику* (М. Опачић, 2019).

П. Пипер създава езиковедска школа от учените, заштитили докторска степен под негово ръководство, а същите наследяват и развиват научното му наследство. Здравко Бабић, един от учениците на проф. Предраг Пипер, подчертава особеното значение на типологичните му изследвания за славянските езици в няколко области – местоименията и местоименните думи, числителните имена, категориите персоналност и безличност. Отправна точка в типологичните изследвания на учения е идеята за съществуването на по-дълбока обща връзка между славянските езици, която той обяснява по следния начин: „Това, което ме интересува най-много, са въпросите на граматиката и лексикалната семантика. Тук се очертава един кръг от теми, по които пиша от първото си научно изследване до днес; които бяха може би най-плодотворни за мен и за които успех да разработя понятийно-терминологичен апарат; който прилагам в много свои изследвания, като непрекъснато го допълвах и усъвършенствах. Централно място в него заема тезата, че определени семантични и граматически категории на сръбския или на който и да е славянски език са структурирани и функционират по сходен начин, за което свидетелства концептуалният и терминологичният апарат на техните описания, т.е. възможно е да се постулира съществуването на по-общ принцип, който се реализира по повече или по-малко подобен начин в голям брой граматични и семантични категории (пространство, време, принадлежност, степен, количество, причина и др.)“ (П. Пипер у: М. Јевтић: *Из славистичке ризнице. Разговори са Предрагом Пипером*, Београд, 2002: 35).

Този подход по-късно се развива в теория на семантичните локализации, а моделът на пространствената организация се превръща в надкатегориален принцип, който проф. Пипер прилага в анализа на функ-

ционално-семантичните полета, доказвайки, че с помощта на граматическите метафори много отношения могат да бъдат интерпретирани като пространствени. Идеята граматическото описание да бъде подчинено на семантичното дава възможност на анализа да моделира езиковата реалност по начин, различен от структуралистичния. Езиковата стратификация, (фонетика, морфология, лексикология и синтаксис) отстъпва на заден план, а фокусът на внимание е поставен върху семантичните категории начин, количество, причина, цел, следствие, модалност, актуалност и др. и езиковите единици от всички нива, чрез които семантичните категории се реализират в езика – лексеми, словообразователни модели, предложно-падежни конструкции, изречения. Изследователската посока, зададена от П. Пипер, комбинира лексикология, словообразуване, синтаксис и текстолингвистика, осветлявайки по съвсем различен начин типологичния анализ на славянските езици. Изхождайки от категориите причинност, начин, количество и др. и описвайки единиците, чрез които те се реализират в езика, Пипер изгражда и нов подход при усвояването и изучаването преди всичко на руския, но и на всеки чужд език, с което развива и в известна степен преосмисля традиционната методика в преподаването на чужди езици. През годините П. Пипер задълбочава и прецизира инструментариума си при описание на семантичните категории и техните отношения и това особено проличава при моделиране на категориите посесивност, императивност, оптативност, афирмация, негация и т.н. Всяка от тези категории заема своето място в системата на функционалната му граматика, с което се обвързват науката за езика с философията и логиката, тъй като теоретичният му подход изцяло се основава върху абстрактните логически отношения между понятията².

Бихме завършили тази възпоменателна статия за академик Предраг Пипер с есеистичните му разсъждения за смисъла на живота, включени в книгата с интервюта на журналиста Милош Йевтич (*Живот језика*, 2015: 136).

„Земята поема с дъха си енергията на космоса и започва лятото, издишва онова, което е запазила, и започва зимата. В седемдесет такива вдишвания и издишвания се побира средният човешки живот. Около 25500 дни. Сякаш пътуваме през дълъг мрачен тунел, излизайки от него

² Резюмираното представяне на теорията на академик П. Пипер в маркирания абзац е заимствано от текста „Предраг Пипер (1950–2021)”, *Јужнословенски филолог* LXXVIII/1, 2022, а детайлният анализ на ролята му в славистиката и лингвистиката се базира върху фактите от сборниците и списанията, които сме цитирали в уводната и биографична част на настоящата статия.

само за малко под ослепителната светлина. Изборът на път зависи изцяло от нас, а също и това дали желаем да прекараме по-голямата част от живота си в мрак или пък на светло и дали в края на пътя си ще се озовем завинаги под слънцето или във вечната тъмнина. Земният живот е хубав като предчувствие за още по-прекрасния живот, който може да дойде при човека и като възможност да го заслужи.“

Животът на професор Пипер беше изпълнен със светлина, с неговата собствена светлина, която излъчваше, и със светлината на неговите приятели и ученици, които обгръщаше със своята доброта и знание. Вечна му памет и слава!

Райна Драгичевич

Белградски университет

Филологически факултет

Белград, Сърбия

e-mail: rajna.dragicevic@fil.bg.ac.rs

rajnad@yahoo.com

превод от сръбски: Росица Стефчева

e-mail: rosica_stef@abv.bg